

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
Науково-дослідний центр судової експертизи
з питань інтелектуальної власності

**ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ
СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ З ПИТАНЬ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
(«Крайнівські читання»)**

*Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції
(24 грудня 2020 р., м. Київ)*

Київ
Видавництво Ліра-К
2020

*Рекомендовано до друку:
Вченою радою Науково-дослідного центру
з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України
(протокол від 21.12.2020 р. № 24/2020).*

Рецензенти:

Дорошенко О.Ф. – кандидат юридичних наук, судовий експерт, в.о. директора Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності НАПрН України;

Сімакова-Єфремян Е.Б. – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, заступник директора інституту з наукової роботи Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса».

Проблеми теорії та практики судової експертизи з питань інтелектуальної власності («Крайнівські читання»): Матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (24 грудня 2020 р. м. Київ); за ред. акад. НАПрН України О.В. Скрипнюка і проф. В.Л. Федоренка / НДЦСЕ судової експертизи з питань інтелектуальної власності Мін'юсту. Київ: Видавництво Ліра, 2020.–186 с.

Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції («Крайнівські читання») присвячені актуальним проблемам теорії та практики судової експертизи з питань інтелектуальної власності. Висвітлюються питання теорії, історії та методології судової експертизи у сфері інтелектуальної власності, проблеми захисту права інтелектуальної власності в Україні та за кордоном, а також особливості окремих видів судової експертизи в сфері інтелектуальної власності й консолідовані з ними судово-економічні та комп'ютерно-технічні експертизи і експертні дослідження.

Аналізується вплив наукової спадщини відомого українського вченого, фундатора НДЦСЕ з питань інтелектуальної власності П.П. Крайнева (1952-2014 рр.) на розвиток судової експертизи з питань інтелектуальної власності в Україні. Висвітлюються актуальні питання судової експертизи у сфері інтелектуальної власності в Республіці Вірменія.

Запропоновані матеріали науково-практичної конференції розраховані на судових експертів, суддів, адвокатів, оцінщиків, досвідчених і починаючих науковців, представників громадськості, а також на всіх, хто поділяє цінності права на об'єкти інтелектуальної власності.

Організатори конференції не завжди поділяють погляди, висловлені в наведених матеріалах, але з повагою ставляться до цінностей наукового плюралізму та свободи академічних досліджень.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
------------------------	----------

1. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА РЕФОРМУВАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Федоренко В.Л., Коваленко В.В., Адлер О.Г. Стратегічні пріоритети розвитку Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України у сфері судово-експертної діяльності в 2021-2023 роках	8
---	---

Полтавський А. О. До питання впровадження вимог міжнародних, регіональних та національних стандартів в процесі збирання та експертування об'єктів, що мають потенційну криміналістичну значущість	22
--	----

2. НАУКОВА СПАДЩИНА СУДОВОГО ЕКСПЕРТА І ВЧЕНОГО П.П. КРАЙНЄВА (1952-2014 рр.)

Бутнік-Сіверський О.Б. Наукове зростання Крайнієва Петра Павловича.....	35
--	----

Крайнієв П.П. Передмова. Наукове практично-методичне видання "Судові експертизи у сфері інтелектуальної власності	38
--	----

3. СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА У СФЕРІ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Голікова О.В., Мотузка К.А. Веб-сайт як об'єкт авторського права	43
---	----

Калініченко М.М., Струк І.О. Дизайн інтер'єру як об'єкт дослідження судової експертизи із авторського права.....	49
---	----

4. СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА У СФЕРІ ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ (ВИНАХОДИ, КОРИСНІ МОДЕЛІ, ПРОМИСЛОВІ ЗРАЗКИ, СОРТИ РОСЛИН)

Андрощук Г. О. Патентування винаходів, реалізованих на комп'ютері: керівні принципи і практика ЄПВ 54

Капіца Ю. Права на незареєстрований промисловий зразок: проблеми правозастосування, судового розгляду 68

Ковальова Н.М. Об'єкт експертного дослідження – етикетка..... 78

Фоя О.А., Чабанець Т.М. Встановлення відомості особи в призмі питань інтелектуальної власності 87

5. СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА КОМЕРЦІЙНИХ (ФІРМОВИХ) НАЙМЕНУВАНЬ І ТОРГІВЕЛЬНИХ МАРОК

Климова Н.Б. До питання використання статті 8 паризької конвенції при вирішенні експертних завдань, пов'язаних із фірмовими (комерційними) найменуваннями, в тому числі такими, що є найменуваннями іноземних підприємств..... 94

Коваль А. Сучасний стан захисту прав на торговельні марки в Україні: питання та відповіді 100

6. ЕКОНОМІЧНІ ТА ТОВАРОЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ОБ'ЄКТАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Тимошик Л.П. Ринкова вартість послуг 111

Архіпов В.В. Особливості визначення вартості послуг при проведенні судово-товарознавчої експертизи..... 122

Віхляєв О.К. Судово-економічна експертиза та цифровий документообіг 128

Германюк І.В. Актуальність судово-економічної експертизи з питань нецільового використання бюджетних коштів 133

Попова С.О. Особливості судово-економічної експертизи щодо обліку лікарських засобів та медичних виробів, закуплених на виконання державних програм за бюджетні кошти..... 139

7. ЕКСПЕРТИЗА КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ, БАЗ ДАНИХ ТА ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ (СИСТЕМ)

Бондар В. Цифрові бази даних в судово-експертній діяльності як засіб оптимізації її інформаційного забезпечення..... 149

Кривоножко Г.Є., Зазимко С.А. Основні аспекти вирішення задач під час проведення судових експертиз (експертних досліджень) розрахунку трудомісткості розробки програмних продуктів на основі моделі СОСОМО II..... 162

8. ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ НАУКИ І ОСВІТИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Біленчук П.Д., Малій М.І. Правовий захист інтелектуальної власності у сучасному світі..... 173

Кісіль Н.В. Підготовка судових експертів: сучасні підходи та можливості підвищення ефективності..... 179

ПЕРЕДМОВА

Науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України цього року відзначає свій 16-й день народження. Будучи заснованим 31 грудня 2004 року розпорядженням Кабінету Міністрів України № 984-р., за понад півтора десяти років Центр утвердився та розвинувся як спеціалізована науково-дослідна установа судової експертизи, яка успішно здійснює науково-дослідну, методичну та судово-експертну діяльність у сфері інтелектуальної власності в Україні. На сьогодні Центр також надає методичну допомогу щодо розвитку судово-експертної діяльності в зарубіжних пострадянських республіках.

Поточний 2020 рік став складним випробуванням для України і глобального світу в цілому. Пандемія коронавірусу COVID-19 породила низку економічних, бюджетно-фінансових і соціальних проблем. Це значним чином ускладнило умови роботи Центру: за рік відчутно знизилась кількість судових експертиз і експертних досліджень, які призначаються судами у господарських і цивільних провадженнях, а також виконувалися на замовлення учасників відповідних спорів, усі науково-комунікативні заходи, починаючи із березня 2020 року, проводилися у режимі інтернет-конференцій. Водночас, професіоналізм і згуртованість трудового колективу Центру дозволили гідно подолати ці проблеми, забезпечивши якісне проведення судових експертиз і експертних досліджень, а також системну науково-дослідну, методичну та науково-організаційну роботу Центру.

Окрім того Центр активно долучився до процесів реформування судово-експертної діяльності в Україні, зокрема до циклу обговорень законопроекту «Про судово-експертну діяльність», підготовленого Міністерством юстиції України. Також, у процесі реформування Мін'юстом атестації судових експертів Центром було модернізовано програми підготовки судових експертів, які мають намір здобути (підтвердити) кваліфікацію судового експерта в галузі, розроблені завдання для їх атестації.

Цінності та принципи, якими керівництво та судові експерти Центру керуються в своїй професійній діяльності, були

закладені з часу започаткування діяльності цієї установи Петром Павловичем Крайневим (1952-2014), фундатором і першим директором Центру. Для дослідження та розвитку його наукової спадщини у 2017 році Центром були започатковано щорічну науково-практичну конференцію «Проблеми теорії та практики судової експертизи з питань інтелектуальної власності («Крайнівські читання»)), що нині стала визнаною науковцями і експертами із питань інтелектуальної власності платформою для розгляду найбільш актуальних проблем у цій галузі судово-експертної діяльності.

Оргкомітет конференції очікує, що репрезентовані до вашої уваги матеріали IV щорічної Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми теорії та практики судової експертизи з питань інтелектуальної власності («Крайнівські читання»)) сприятимуть удосконаленню наукового забезпечення судово-експертної діяльності з питань інтелектуальної власності, стануть підґрунтям для подальшого розвитку відповідних наукових традицій, а також утвердженню цінностей, принципів і традицій вітчизняної судової експертизи об'єктів права інтелектуальної власності.

Оргкомітет конференції

1. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА РЕФОРМУВАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Федоренко Владислав Леонідович,

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань
інтелектуальної власності Міністерства юстиції України
email: info@intellect.org.ua; тел.: +38-044-592-14-01
<https://orcid.org/0000-0001-5902-1226>

Коваленко Валентин Васильович,

доктор юридичних наук, професор, провідний науковий
співробітник лабораторії авторського права та інформаційних
технологій Науково-дослідного центру судової експертизи з питань
інтелектуальної власності Міністерства юстиції України, Заслужений
юрист України, член-кореспондент Національної академії правових
наук України
email: Kovalenko1505@icloud.com; тел.: +38-044-592-14-01
<https://orcid.org/0000-0002-2041-250X>

Адлер Олександр Григорович,

кандидат технічних наук, судовий експерт, в. о. заступника
директора Науково-дослідного центру судової експертизи з питань
інтелектуальної власності Міністерства юстиції України
email: alexgrigadler@ukr.net; тел.: +38-044-592-14-01
<https://orcid.org/0000-0002-0377-4162>

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ НАУКОВО- ДОСЛІДНОГО ЦЕНТРУ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ З ПИТАНЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ У СФЕРІ СУДОВО- ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В 2021-2023 РОКАХ

Науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України відзначає 16-ліття з дня свого заснування. Його генезису та еволюціонуванню присвячено багато різнопланових досліджень [3, 4, 5].

За цей час Центр, як унікальна для всього світу спеціалізована науково-дослідна установа судової експертизи, став визначальною та визнаною інституційною складовою судово-експертної діяльності в Україні. Про це свідчать результати діяльності Центру в 2004-2020 роках, які демонструють динаміку позитивного зростання або ж стабілізації в умовах карантинних заходів, пов'язаних з пандемією коронавірусу COVID-2019.

Очевидно, що чергова річниця з дня заснування Центру є не лише приводом для відзначення його заслужених здобутків і успіхів, а й спонукає до критичного переосмислення пройденого шляху, виявлення та аналізу проблемних аспектів на різних напрямках діяльності Центру, а також, і це найголовніше, до пошуку шляхів конструктивного розв'язання існуючих проблем і визначення стратегічних пріоритетів подальшого розвитку Центру на середньострокову перспективу. При цьому, хотілось би уникнути невизначеності в термінології поставленого завдання.

Для розвитку будь-якої інституції, включаючи і державні науково-дослідні установи судової експертизи (НДУСЕ), важливим аспектом її діяльності є визначення стратегічних пріоритетів її розвитку та стратегічне планування з метою реалізації відповідних пріоритетів.

Слово «стратегія», привнесене із грецької мови (στρατηγία), має багато визначень, сенсів і інтерпретацій. Зокрема, «Словник іншомовних слів» визначає стратегію, як «мистецтво планування керівництва, що базується на правильних далекоглядних прогнозах» [12, с. 550]. У найбільш узагальненому вигляді під стратегією розуміють ефективний план керівника (керівництва) щодо досягнення цілі, як певного бажаного ідеального результату, за визначений проміжок часу та з використанням наявних ресурсів. Реалізації будь-якої стратегії передують стратегічне планування, під яким слід розуміти процедуру цілепокладання, оцінки потенціалу акторів (суб'єктів) і ресурсів, а також поетапного планування заходів щодо досягнення поставленої цілі, мети і завдань, визначення індикаторів їх реалізації.

Розроблення стратегії ґрунтується на конкретних стратегічних пріоритетах – цінностях, цілях і завданнях. Їх

визначення може здійснюватися з різних методологічних підходів. Одним із найбільш поширених в Європі, зокрема в діяльності Європейської Комісії, є підхід, визначений форматом «Зеленої книги» («*Green Paper*») та «Білої книги» («*White Papers*») державної політики. Схожі підходи застосовуються і в бізнесі, зокрема, при визначенні маркетингових стратегій.

«Зелена книга» висвітлює проблематику розвитку сектору політики чи діяльності конкретної інституції, залучаючи до обговорення шляхів її розв'язання всі зацікавлені сторони, а «Біла книга» є комплексним аналітичним документом, що описує цілі, завдання та логіку розв'язання проблеми, визначеної в «Зеленій книзі». «Біла книга» може виступати основою стратегічного документу. Саме цей методологічний підхід застосовано нами для аналізу проблемних питань розвитку Центру за окремими напрямками його статутної діяльності на визначений період.

Стратегічне планування, як правило, здійснюється на тривалій період – від 3 років і більше. Хоча, чинним законодавством такі терміни однозначно й не унормовані. То ж, стратегічні пріоритети розвитку Центру визначені у цій доповіді на 2021-2023 роки. Логічним вбачається те, що їх визначення здійснено на основі аналізу попереднього 3-річного циклу розвитку діяльності Центру.

Як відомо, основні напрямки розвитку і зростання діяльності Центру зумовлені метою, завданнями і функціями його статутної діяльності. Згідно зі змістом п. 2.1 Статуту Центру, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 17 лютого 2020 р. № 577, метою його діяльності є задоволення потреб судів і органів досудового розслідування, інших державних органів, а також юридичних і фізичних осіб у забезпеченні їх належною, кваліфікованою та об'єктивною експертизою, експертними дослідженнями і оцінкою з використанням сучасних досягнень науки і техніки.

Для реалізації цієї мети Центром, відповідно до п. 2.2 свого Статуту *«здійснюється наукова діяльність, що спрямована на підвищення ефективності наукових досліджень у галузі судової експертизи, розробку найбільш досконалих методик і методів судової експертизи для максимального використання її можливостей при досудовому розслідуванні кримінальних*

провадження, судовому розгляді кримінальних, цивільних, господарських, адміністративних справ та справ про адміністративні правопорушення, у виконавчому провадженні, а також вирішення питань поза межами судочинства». В останньому випадку йдеться про здійснення Центром експертних досліджень, результати яких використовуються в позапроцесуальній сфері. Зокрема, для експертного забезпечення окремих видів адміністративних процедур.

Зазначене вище, а також аналіз статутної діяльності Центру за останні три роки, з 2018 року – до 01.12.2020, дозволяє виокремити наступні види статутної діяльності Центру, які одночасно залишаються й пріоритетними напрямками стратегічного розвитку Центру в 2021-2023 роках:

- наукова, методична та науково-організаційна діяльність;
- судово-експертна діяльність;
- організаційно-управлінська діяльність;
- кадрова робота та підготовка та підвищення кваліфікації працівників;
- діяльність у сфері бюджетно-фінансового та матеріально-технічного забезпечення;
- документальне, архівне, інформаційне і безпекове забезпечення.

Ці види діяльності Центру є основними, але не вичерпними. Центр також здійснює мобілізаційну, просвітницьку та іншу роботу.

Граничний обсяг доповіді спонукає до зосередження на конкретному виді діяльності, його проблемних аспектах, а також визначенні пріоритетів його розвитку.

Одним із найбільш важливих і перспективних видів діяльності є *судово-експертна діяльність*, зміст якої полягає у проведенні атестованими судовими експертами Центру на виконання рішень суду, постанов органів досудового розслідування, а також за заявами фізичних і юридичних осіб, судових експертиз і експертних досліджень, а також надання консультативних повідомлень.

Розглянемо основні параметри судово-експертної діяльності Центру в 2018-2020 роках. Основним і універсальним показником судово-експертної діяльності Центру є, в першу чергу, кількість проведених судових експертиз, експертних

досліджень і консультативних повідомлень. Їх динаміка у досліджуваній період є наступною (Рисунок 1).

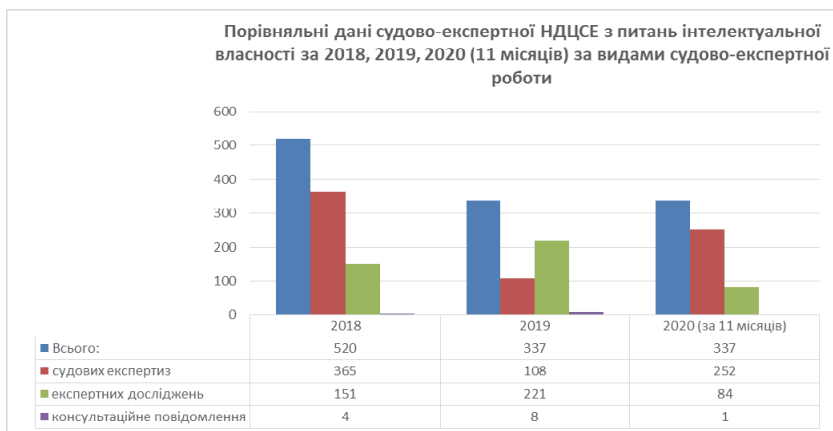

Рисунок 1. Робота Центру в 2018-2020 роках за видами і результатами судово-експертної діяльності

Аналіз показників судово-експертної діяльності Центру в 2018-2020 роках засвідчує постійне зростання питомої ваги судових експертиз, порівняно з експертними дослідженнями і консультативними повідомленнями. Можемо передбачити, що тенденція зберігатиме свою актуальність і в 2021-2023 роках.

У силу зазначеного Центр має розширювати потенціал корпусу судових експертів через навчання й атестацію з суміжними судово-експертними спеціальностями, дотичними до судової експертизи з питань інтелектуальної власності, а також презентувати свою спроможність проводити комплексні експертизи і комплекси експертиз (Таблиця 1, рис. 5-7), проводячи науково-комунікативні та методичні заходи. Найбільш ефективними для цієї мети, на наш погляд, є цільові методичні семінари про особливості призначення (замовлення) судових експертиз і досліджень об'єктів інтелектуальної власності. В умовах карантину відповідні заходи не складно й зручно проводити в режимі інтернет-конференцій.